

Borås kommun

Boras.stad@boras.se

Beslut efter uppföljning för förskoleklass och grundskola

---

efter tillsyn i Viskaforsskolan F-9
belägen i Borås kommun

Uppföljning av tillsyn i Viskaforsskolan F-9

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Borås kommun under hösten 2016. Skolinspektionen fattade den 3 februari 2017 beslut efter tillsyn för Viskaforsskolan F-9. I beslutet konstaterades ett flertal brister i skolans verksamhet. Kommunen förelades – vid vite om 1 000 000 kr – att avhjälpa bristerna. Efter uppföljning av beslutet kunde Skolinspektionen konstatera att det fortfarande förelåg brister i verksamheten. Borås kommun förelades därför på nytt, i beslut den 5 mars 2018, att avhjälpa bristerna. Även denna gång förenades föreläggandet med vite om 1 000 000 kr.

Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i detta beslut. Uppföljningen bygger på en redovisning av vidtagna åtgärder som Borås kommun inkom med den 5 juni 2018 samt uppföljningsbesök som genomfördes den 18, 19 och 20 september 2018 i verksamheten. Vid besöket intervjuades elever, lärare, elevhälsan samt rektor. Det genomfördes även lektionsbesök. Viskaforsskolan F-9 är från höstterminen 2018 omorganiserad till två enheter. Viskaforsskolan F-6 samt Viskaforsskolan 7-9. Detta beslut gäller båda dessa enheter men den kvarstående bristen omfattar endast Viskaforsskolan F-6.

Sammanfattning av kvarstående brister

Enligt Skolinspektionens bedömning är nedanstående brister ännu ej tillfullo åtgärdade. Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

Skolinspektionens ingripande

Arbetsområde	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling		
Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.	Föreläggande vid vite	2019-03-22

Sammanfattning av avhjälpna brister

Arbetsområde	Typ av ingripande
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	
Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.	Brist avhjälp
Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.	Brist avhjälp
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	
Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.	Brist avhjälp

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälp samtliga påtalade brister. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som kvarstår. Frågan om utdömmande av vitesbeloppet som riktas mot Borås kommun i Skolinspektionens beslut 5 mars 2018, kommer att behandlas separat.

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Borås kommun att vid vite av 400 000 kr senast den 22 mars 2019 vidta åtgärder för att avhjälpa den påtalade bristen. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Om Borås kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling*Bedömning av brist*

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

*Motivering till bedömning av brist**Skolinspektionens tidigare beslut*

Skolinspektionen förelade i beslut den 3 februari 2017 Borås kommun vid vite om 1 000 000 kr att vidta åtgärder för att avhjälpa ett flertal brister i verksamheten på Viskaforsskolan F-9. Borås kommun förelades bland annat att vidta åtgärder för att se till att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Vid uppföljning av beslutet konstaterades att ett antal brister kvarstod i verksamheten, däribland bristerna i studieron. I uppföljningsbeslut den 5 mars 2018 förelade Skolinspektionen därför Borås kommun på nytt att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna i verksamheten. Föreläggandet förenades även denna gång med vite om 1 000 000 kr. Borås kommun förelades att senast den 5 juni 2018 komma in med en redovisning över de åtgärder som kommunen vidtagit för att avhjälpa bristerna. En sådan redovisning inkom till Skolinspektionen den 5 juni 2018.

Huvudmannens redovisade åtgärder

I den redovisning som inkom från huvudmannen den 5 juni 2018 skriver huvudmannen bland annat att skolenheten Viskaforsskolan F-9 har

omorganiserats till två skolenheter: Viskaforsskolan F-6 samt Viskaforsskolan 7-9. Verksamheten vid vardera skolenhet leds av en rektor. Vidare skriver huvudmannen att bland annat följande åtgärder vidtagits.

På *Viskaforsskolan 7-9* genomför ämnesläraren veckovis en enkät där eleverna får svara på hur de upplevt studieron under veckan som varit. Ämnesläraren utvärderar resultatet av enkäterna tillsammans med eleverna i slutet av veckan och skickar sedan en sammanfattande utvärdering till rektorn. Finns det behov av åtgärder inleds arbetet med samtal mellan lärare och rektor. I de fall läraren behöver fortsatt stöd i arbetet kopplas elevhälsan in. Rektor och elevhälsan har även genomfört elevintervjuer gällande bland annat studieron. Skolpsykologen har varit med och tagit fram frågor samt analyserat resultaten från intervjuerna. Elevhälsan har även genomfört gruppsamtal med eleverna om hur de upplever studieron. Elevhälsans fortsatta arbete med extra anpassningar och särskilt stöd för de elever som är i behov av det gör att elever får det stöd de behöver för att tillgodogöra sig undervisningen. Det leder i sin tur till att eleverna får en känsla av meningsfullhet på lektionerna så de på ett bättre sätt kan ta till sig undervisningen. När elever känner att det är meningsfullt i klassrummet finns goda möjligheter för studiero. Studiecoacherna har genomfört motivationssamtal med elever på uppdrag av rektor och EHT. I uppdraget ingår att fånga upp och stötta elever för att de ska kunna tillgodogöra sig undervisningen på bästa sätt. Rektor och elevhälsan har i de regelbundna uppföljningssamtalen samtal med lärarna och vid elevintervjuerna fått återkoppling att processen har haft positiv effekt på studieron i årskurserna 7-9.

På *Viskaforsskolan F-6* diskuterades arbetet gällande brister i studiero i personalgruppen under våren 2018 och ett förslag arbetades fram utifrån dessa diskussioner där rektorn beslutade om att lägga fokus på värdegrundsfrågor och studiero i det dagliga arbetet i klasserna. Rektor beslutade att läraren dagligen skulle utvärdera tillsammans med klassen hur dagen har varit utifrån studiero och trygghet. Personalen fortsätter också arbetet med "Handlingsplan för god undervisning" som påbörjades redan hösten 2017.

I maj 2018 utvärderades arbetet med studiero genom att alla lärare och elever i åk 1-6 fick svara på enkätfrågor gällande hur de upplevde studieron. Resultaten av enkäterna visar att upplevelsen hos både elever och lärare var att skolans aktiva arbete kring studiero hade gett positivt resultat. Resultatet av enkäterna visade att skolan ännu inte är i hamn då majoriteten av eleverna svarat med "gul gubbe" och skolans mål är att majoriteten av eleverna ska svara "grön gubbe" på frågan på lektionerna får alla lugn och ro att lära sig. Genom att utvärdera studieron har rektor och lärare fått en bra bild av var insatser behöver sättas in. I elevsvaren från utvärderingen av studieron

framkom ett underlag för vad skolan behöver arbeta vidare med gällande studieron. Detta arbete har påbörjats och kommer fortsätta nästa läsår.

Skolinspektionens uppföljningsbesök

Skolmiljön på Viskaforsskolan 7-9 präglas av studiero.

Eleverna uppger i intervju att det är studiero i de allra flesta ämnen. Eleverna i en av årskurserna berättar att det ofta var stökigt förut på deras lektioner, men att det blivit mycket bättre. Mentorn har varit med på lektionerna, säger de, vilket de upplever gjort stor skillnad. Det kan fortfarande vara stökigt ibland, säger de, men det är oftast lugnt på lektionerna. Även i de andra årskurserna uppger eleverna att det oftast är lugnt på deras lektioner och att inget speciellt ämne sticker ut. Eleverna i alla årskurser berättar att mentorerna på lektioner har skrivit upp hur det ska vara i klassrummet. Eleverna har varit med och tagit fram regler och detta har hjälpt, tycker de.

Lärarna uppger i intervju att det blivit bra studiero och att detta beror dels på att elevvärdarna har fortsatt sitt arbete och dels på att lärarna har jobbat mycket med studieron. Lärarna berättar att de gjort organisationsförändringar vilket lett till mer undervisningstid. De tycker att detta fungerar fantastiskt bra och att det bidrar till ökad studiero. Det skapar trygghet i elevgrupperna, säger de. Organisationsförändringen innebär mindre grupper i vissa ämnen eftersom de blivit fler lärare, detta ger också möjlighet för lärarna att få syn på vad eleverna inte kan, berättar de. Lärarna säger att de också arbetar med "God undervisning" vilket bidrar till studiero.

Vad Skolinspektionens lektionsbesök råder god studiero på alla besökta lektioner.

Skolmiljön på Viskaforsskolan F-6 präglas inte av studiero.

Elever i Viskaforsskolan F-6 uppger i intervju att det ofta är stökigt under lektionerna och att elever går runt i klassrummet till sina kompisar och pratar. Eleverna i några klasser säger att det inte har blivit bättre denna termin i förhållande till tidigare terminer, utan att det fortsatt är jobbigt i klasserna. Enligt eleverna behöver lärarna säga till vissa elever många gånger innan det hjälper och blir studiero. Ibland lämnar elever klassrummet under pågående lektion och börjar istället leka i korridoren. I vissa klasser är det stökigast på några av ämnena. Det är många elever i klassen, 30 stycken, och då blir det pratigt, säger eleverna. Efter rast kan det också vara pratigt då vissa elever fortsätter att prata som om det fortfarande var rast, berättar eleverna. Någon lektion varje dag är det elever som stör genom att gå runt och prata säger elever från en klass. I en annan klass uppger eleverna att det är så stökigt och pratigt

att det är svårt att jobba i vissa ämnen. Det kan också bero på att eleverna inte förstår vad de ska göra under lektionen, då blir det lätt dålig studiero, säger eleverna. Eleverna i en annan klass säger att det är ganska bra studiero i deras klass men att de hör störande ljud från klassen bredvid.

Lärarna i Viskaforsskolan F-6 uppger att det är skiftande studiero i olika klasser. En klass som även nämns av eleverna saknar en behörig lärare i flera ämnen eftersom en lärare sagt upp sig under sommaren och ingen ersättare har kommit på plats. Detta skapar oro i klassen, säger lärarna. Om man som lärare är ensam i vissa klasser är det svårt att upprätthålla studieron, säger lärarna, eftersom klasserna är stora och det är många elever som har stora behov av hjälp och uppmärksamhet från läraren. Det förekommer i flera klasser att det inte råder studiero på flera lektioner varje vecka, enligt lärarna. Det kan till och med vara brist på studiero under flera lektioner på en och samma dag för vissa klasser, uppger lärarna. När det är två pedagoger i klassen är det stor skillnad, då kan det oftast upprätthållas en god studiero, enligt lärarna. I en klass råder det nästan aldrig studiero, säger klassläraren, mycket beroende på att det är en stor klass och att det sällan är fler än en lärare i klassen vilket skulle behövas för att kunna skapa studiero. Denna bild bekräftas av Skolinspektionen som gjorde verksamhetsbesök bland annat i nämnda klass. Vid detta besök rådde inte studiero. Flera elever gapade rakt ut många gånger, en elev gick runt i klassrummet och gjorde inte någon gång under lektionen det som lektionen var ämnad för. I stället sopade eleven golvet, tog sopborsten och borstade andra elever i håret, gick runt och gapade och knycklade ihop sitt arbetsmaterial. En annan elev satte sig under sin bänk en del av lektionen. Två elever behövde ständigt lärarens uppmärksamhet och trots att det var två vuxna i klassen kunde elevernas behov av stöd och stöttning inte tillfredsställas så att de kunde arbeta vidare. Ingen gång under den tid som Skolinspektionen närvarade under lektionen rådde studiero.

Rektorn för Viskaforsskolan F-6 uppger att det finns oro i vissa klasser. Rektorn är medveten om att det i en klass finns ett stort antal elever med stora behov och att det kan bidra till att det inte råder studiero där. Rektorn berättar att det redan veckan efter Skolinspektionens besök ska komma en extra resurs till klassen. Enligt rektorn skulle specialpedagogen varit med mer i klassen men på grund av de många utredningar och åtgärdsprogram som under hösten har upprättats har det inte funnits utrymme för specialpedagogen att arbeta i klassen som det var tänkt och som det finns behov av. Rektorn uppger att man nu hoppas komma ikapp med denna situation när specialpedagogen gjort klart de utredningar och åtgärdsprogram som varit prioriterat. Rektorn hade samma dag som Skolinspektionen besökte klassen varit där och hon bekräftar bilden av att det är mycket oro i denna klass. Rektorn har identifierat brister i

studieron i främst två årskurser. Studieron är fortfarande ett utvecklingsområde säger rektorn.

Elevhälsan uppger att en anledning till bristerna i studieron är att eleverna inte hänger med kunskapsmässigt. Detta följs nu upp systematiskt säger elevhälsan och det kommer förhoppningsvis att bidra till bättre studiero.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Skolinspektionens bedömning vid uppföljning av tillsynen

Av utredningen framkommer att rektorn vid *Viskaforsskolan 7-9* har vidtagit en rad åtgärder för att förbättra studiemiljön för eleverna. Av inskickad redovisning och de intervjuer som genomfördes vid Skolinspektionens uppföljningsbesök bedömer Skolinspektionen att tillräckliga åtgärder vidtagits för att den tidigare konstaterade bristen kring studiero vid *Viskaforsskolans* enhet 7-9 kan anses avhjälpd.

Av utredningen framgår att även rektorn vid *Viskaforsskolan F-6* har vidtagit flera åtgärder i syfte att skapa studiero. Det har resulterat i att det råder studiero i flertalet klasser, men det finns fortfarande klasser i olika årskurser på skolenheten där det oftast inte råder studiero och där det är så allvarliga brister i studieron att det riskerar att negativt påverka elevernas möjligheter att nå målen för utbildningen. Studieron brister bland annat på grund av att elever pratar högt rakt ut i klassrummet, vandrar runt mellan bänkarna under pågående lektion, lämnar klassrummet under pågående lektion för att istället leka i korridoren och att elever inte lyssnar på lärarens tillsägelser. I någon enstaka klass är det upp emot 30 elever och väldigt pratigt vilket påverkar studieron negativt. Bristerna i studieron är av den omfattning och art att de riskerar att negativt påverka ett stort antal elevers möjligheter att nå målen för utbildningen eller att nå så långt som möjligt i utbildningen.

Under de lektionsbesök som Skolinspektionen genomförde under sitt uppföljningsbesök på *Viskaforsskolan F-6* förekom i flera klasser situationer där bristen på studiero var uppenbar och där flera elever uppger att det ofta är ännu sämre studiero än vid Skolinspektionens besök. Det framkommer också under lektionsbesöken och vid intervju att det inte ges förutsättningar för lärarna att kunna skapa studiero för alla elever då ett stort antal elever i vissa klasser behöver lärarens stöd och uppmärksamhet under stora delar av lektionen. Klasserna på *Viskaforsskolan F-6* är ofta stora och flera elever är i behov av extra anpassningar och särskilt stöd och då läraren är ensam i

klassrummet finns små möjligheter för läraren att hinna tillgodose allas behov vilket bidrar till att studiero påverkas negativt vilket blir tydligt under Skolinspektionens lektionsobservation.

Skolinspektionens uppföljning visar således sammantaget att de brister som konstaterades i Skolinspektionens beslut den 5 mars 2018 avseende studieron fortfarande kvarstår på Viskaforsskolan F-6. De åtgärder som vidtagits sedan föregående tillsynsbesök i verksamheten har inte inneburit att bristerna i studieron avhjälpits i sin helhet, utan huvudmannen måste vidta ytterligare åtgärder för att verksamheten ska uppfylla författningarnas krav. Mot ovanstående bakgrund kan Skolinspektionen konstatera att skolenhetens arbete med att tillförsäkra alla elever studiero inte uppfyller författningarnas krav.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen får ett föreläggande förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Som konstaterats ovan uppfyller Borås kommuns verksamhet vid *Viskaforsskolan F-6* inte de krav som följer av de författningar som gäller för verksamheten. Kommunen föreläggs därför att avhjälpa bristen genom att vidta de åtgärder som beskrivits ovan.

Skolinspektionen kan efter genomförd uppföljning konstatera att allvarliga brister fortfarande föreligger i skolans arbete med att tillförsäkra eleverna en miljö som präglas av studiero. Det är fortfarande vanligt förekommande att flertalet lektioner under en skolvecka i vissa klasser på Viskaforsskolan F-6 inte har studiero. Skolinspektionen kunde redan i sitt beslut den 3 februari 2017 konstatera att avsaknad av studiero i vissa klasser hade pågått under en längre tid vilket även konstaterades i uppföljningsbeslutet den 5 mars 2018. När nu Skolinspektionen följer upp det uppföljningsbeslutet kan Skolinspektionen konstatera att ytterligare tid passerat utan att kommunen kommit tillrätta med bristerna i studieron.

Det är en grundläggande rättighet för eleverna att skolan säkerställer en miljö som präglas av studiero. Även om flera elever och klasser nu har studiero på flertalet lektioner finns fortfarande klasser där så inte är fallet. Det är angeläget att åtgärder vidtas omgående så att eleverna inte riskerar att bli begränsade i att nå så långt som möjligt i sin utbildning på grund av brister i studieron. Den aktuella bristen har fortgått under en lång tid och Borås kommun har inte åtgärdat densamma trots Skolinspektionens tidigare förelägganden vid vite härom. Mot bakgrund av detta och bristens allvar och att det är angeläget att bristen snarast rättas till bedömer Skolinspektionen att föreläggandet på nytt ska förenas med vite.

Avhjälpta brister i verksamheten

Extra anpassningar och särskilt stöd

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Borås kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Det har vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Borås kommun avhjälpt denna brist.

Motivering

Skolinspektionen bedömer att tillräckliga åtgärder vidtagits för att bristerna i denna del ska anses avhjälpta. Skolinspektionen bedömer att tillräckliga åtgärder vidtagits för att bristerna ska anses avhjälpta. Bedömningen görs utifrån Borås kommunens skriftliga redovisning och utifrån de uppgifter som fram kommit vid Skolinspektionens uppföljningsbesök.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Borås kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Det har vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Borås kommun avhjälpit denna brist.

Motivering

Skolinspektionen bedömer att tillräckliga åtgärder vidtagits för att bristerna i denna del ska anses avhjälpna. Bedömningen görs utifrån kommunens skriftliga redovisning och utifrån de uppgifter som fram kommit vid Skolinspektionens uppföljningsbesök.

Skolinspektionen avslutar härmed tillsynen avseende de brister som bedöms som avhjälpna.

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Annika Stenberg, Myrna Haddad och avdelningsjurist Johan Kylanfelt medverkat.

Beslut

2018-11-15
12 (13)
Dnr 43-2016:4682

På Skolinspektionens vägnar

X Maria Wassén

Avdelningschef
Signerat av: Maria Wassén

X Gerd Pålsson Berg

Föredragande/Utreddare
Signerat av: Gerd Pålsson Berg

Hur man överklagar, se bilaga 1

Bilagor

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande med vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.